

VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Mokslų sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Medicina (M 001)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Klinikinės medicinos institutas Akušerijos ir ginekologijos klinika			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Moters fiziologiniai ir pataloginiai pokyčiai dėl amžiaus 7 kreditai (189 valandos)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	-	-	1	6
Dalyko vertinimo būdas (vertinama 10 balų sistemoje)	Pranešimo motinos ir vaiko sveikatos tema pristatymas ir vertinimas. Tema suderinama su vienu iš konsultuojančių dėstytojų ir pristatoma Akušerijos ir ginekologijos klinikos susirinkimo ar VUL SK Akušerijos ir ginekologijos centro klinikinės konferencijos metu. Doktorantas turi išanalizuoti, apžvelgti ir pristatyti naujausias mokslines publikacijas, susijusias su tiksline tema ar pateikti klinikinio atvejo analizę. Pranešimas vertinamas 10 balų sistemoje: 10 – puikiai; 9- labai gerai; 8- gerai; 7 – vidutiniškai; 6 – patenkinamai; 5 – silpnai; 4 – 1 balas – nepatenkinamai. Vertinami kriterijai - pranešimo turinys (pagrįsta darbo idėja/hipotezė, suformuluotas aiškus tikslas, paaiškinta literatūros paieškos strategija ir susieta su klinikiniu atveju, jeigu pateikiama klinikinio atvejo analizė, rezultatų glaustumas, aiškumas, nėra pasikartojimų, išvados ir pasiūlymai (aiškumas ir konkretumas)), techninis/vizualinis apiforminimas (lentelių ir paveikslų aiškumas; atitikimas literatūros citavimo reikalavimams, tekstas be gramatinių ir stiliaus klaidų, prezentacija aiški, vizualiai patraukli), pranešimo pristatymas (gebėjimas dalyvauti diskusijoje, klausimų valdymas, oratoriniai gebėjimai).			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
Įsisavinti moters reprodukcinės funkcijos laikotarpius, su jais susijusius klinikinius ir hormoninius pokyčius, diferencijuoti fiziologinius ir pataloginius pokyčius nuo menarchės iki menopauzės bei laikotarpį po menopauzės, žinoti pagrindines su moters amžiumi susijusias patalogines būkles, jų diagnostiką, gydymo ypatumus, išmanyti menopauzinės hormonų terapijos principus, indikacijas ir kontraindikacijas, išmanyti moterų sveikatos patikros programų Lietuvoje principus. Išmanyti nėštumo metu vykstančius fiziologinius ir pataloginius pokyčius, laikotarpio po gimdymo eigą.				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
<u>Moters lyties organų anatomija ir fiziologija.</u> Kiaušidžių sandara, folikulų brendimas, ovuliacija, kiaušidėse gaminami hormonai. Kiaušintakio sandara. Gimdos topografija, išorinė gimdos sandara, padėtis ir fiksacija, gimdos raiščiai (<i>lig. latum uteri, lig. teres uteri, lig. transversum cervicis, lig. pubocervicale, lig. sacrouterinum, lig. rectouterinum</i>). Gimdos padėtys. Gimdos gleivinės cikliniai pokyčiai. Makšties išorinė ir vidinė sandara. Išoriniai moters lyties organai (gaktos pakyla, didžiosios ir mažosios lytinės lūpos, varputė, makšties prieangis, prieangio liaukos). Tarpvietės ribos ir raumenys.				

Moters lytiniai hormonai. Hormonų biosintezė, metabolizmas ir veikimo mechanizmas. Gonadotropinių hormonų struktūra. Endokrininis mėnesinių ciklo reguliavimas. Reprodukcinės sistemos cikliškumas, lytinis ciklas ir jo tarpsniai.

Vaikų ir paauglių ginekologijos ypatumai. Vulvos ir makšties ligos mergaitėms. Lytinio brendimo sutrikimai – priešlaikinis brendimas, vėluojantis brendimas. Mėnesinių ciklo sutrikimai brendimo laikotarpiu, mergaičių gydymo hormonais ypatumai.

Nėštumas ir gimdymas. Fiziologiniai moters organizmo pokyčiai nėštumo metu (lyties organų, širdies ir kraujagyslių sistemos, virškinimo sistemos, kvėpavimo sistemos, kaulų ir raumenų sistemos, kraujo pokyčiai). Makšties floros pasikeitimas nėštumo metu, makšties kandidozė, bakterinė vaginozė. Besimtomė bakteriurija nėštumo metu. Gimdymas. Gimdymo fiziologija – gimdymo laikotarpiai, gimdymo biomechanizmas, priežiūra gimdymo laikotarpiais. Laikotarpis po gimdymo – fiziologiniai pokyčiai (gimdos, makšties, tarpvietės, krūtų, inkstų ir šlapimo išskyrimo sistemos). Laikotarpio po gimdymo patologija – pieno sąstovis, endometritas, mastitas, sepsis.

Nevaisingumo priežastys, diagnostika, gydymas. Pagalbinio apvaisinimo galimybės Lietuvoje.

Perimenopauzė, premenopauzė ir pomenopauzė. Mėnesinių ciklo sutrikimų pobūdis šiais laikotarpiais. Natūralios menopauzės pradžia. Ankstyvos menopauzės apibrėžimas, dažnis. Indukuota menopauzė. Veiksniai, turintys įtakos motės senėjimui. Moters gyvenimo kokybė perimenopauzės ir pomenopauzės laikotarpiu. Gydytojo bendravimo su brandaus amžiaus paciente ypatumai. Būdingiausi menopauzinio sindromo simptomai. Ankstyvųjų menopauzės simptomų grupės: vazomotoriniai simptomai, nuotaikos pokyčiai, seksualiniai simptomai. Tarpiniai simptomai, susiję su šlapimo ir lytinių organų senėjimu (makšties sausumas, vulvos niežulys ir deginimas, įtampos šlapimo nelaikymas, skausmingi lytiniai santykiai, urogenitalinė atrofija). Estrogenų trūkumo sukelti moters kūno organų ir audinių pokyčiai. Vėlyvieji simptomai menopauzėje: širdies ir kraujagyslių sistemos ligos, osteoporozė, senatvinė silpnatprotystė, Alzheimerio liga. Atipiniai menopauzės simptomai. Širdies – kraujagyslių ligos ir menopauzė. Epidemiologiniai tyrimai, jų interpretacija ir pritaikymas klinikinėje praktikoje. Estrogenų vaidmuo širdies ir kraujagyslių ligų profilaktikai. Osteoporozė: pirminės ir antrinės osteoporozės priežastys. Kaulų mineralų tankis. Kaulinio audinio retėjimo greitis. Kaulų lūžių rizikos veiksniai. Osteoporozės diagnozės kriterijai. Bendrosios osteoporozės profilaktikos priemonės.

Centrinė nervų sistema ir menopauzė. Alzheimerio liga. Menopauzinė hormonų terapija (MHT). Pagrindiniai gydymo principai, esant pašalintai ir nepašalintai gimdai. Gydymo perimenopauzės laikotarpiu ypatumai. Gydymo pomenopauzės laikotarpiu ypatumai. Rekomenduojami tyrimai prieš skiriant MHT. Kontraindikacijos MHT vartojimui. MHT ir ekstragenitalinė moters patologija. MHT ir vėžio rizika. MHT ir osteoporozė. MHT bei širdies ir kraujagyslių ligų rizika. Alternatyvios gydymo priemonės, esant MHT vartojimo kontraindikacijų. Selektyvūs audinių estrogeninio aktyvumo reguliatoriai. Selektyvūs estrogenų receptorių modulatoriai. Fitoestrogenai, jų veikimo principas, skyrimo indikacijos. Gydymo veiksmingumo įvertinimas. Endometriumo vertinimas postmenopauzės laikotarpiu: indikacijos, diagnostinės priemonės. Gimdos gleivinės patologijos diagnostikos ir gydymo gairės pomenopauzės laikotarpio moterims. Pomenopauzinis kraujavimas iš gimdos ir gimdos gleivinės patologijos diagnostika. Endometriumo biopsijos indikacijos. Histerosonografijos indikacijos. Gimdos gleivinės vertinimo reikšmė pomenopauzės laikotarpio moterims, nejaučiančioms simptomų.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Williams Gynecology. Hoffman BL, Schorge JO, Halvorson LM, Hamid CA, Corton MM, Schaffer JI. 4e. McGraw Hill, 2020.
<https://accessmedicine.mhmedical.com/content.aspx?bookid=2658§ionid=21759985>.
2. Menopauzė. Menopauzinė hormonų terapija (MHT) klinikinės rekomendacijos, 2021.
https://lagd.lt/data/public/uploads/2021/06/d1_menopauze.pdf.
3. Nevaisingumo diagnostikos ir gydymo metodika (2019).
https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Nevaisingumo%20metodika%20SAM_2019-07-22.pdf
4. Kontracepcijos metodika 2016.
https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Veiklos_sritys/Kontracepcijos_metodika_2016-11-22.pdf.
5. Williams Obstetrics. F. G. Cunningham, K. J. Leveno, J.S. Dashe, B. L. Hoffman, C. Y. Spong, B. M. Casey. 26th ed. Mc Grow Hill Education 2022. The McGraw-Hill Companies; <https://accessmedicine.mhmedical.com/book.aspx?bookID=2977>
6. Bumbulienė Z, Sragyte D, Klimasenko J, Bumbul-Mazurek E. Abnormal uterine bleeding in adolescents: ultrasound evaluation of uterine volume. Gynecol Endocrinol. 2019 Apr;35(4):356-359. doi: 10.1080/09513590.2018.1538345. Epub 2018 Nov 27.
7. Rees M et al. The essential menopause curriculum for healthcare professionals: A European Menopause and Andropause Society (EMAS) position statement. Maturitas 2022 Apr;158:70-77. doi: 10.1016/j.maturitas.2021.12.001. Epub 2022 Feb 1.
8. Xiaoming W, Jing L, Yuchen P, Huili L, Miao Z, Jing S. Characteristics of the vaginal microbiomes in prepubertal girls with and without vulvovaginitis. Eur J Clin Microbiol Infect Dis. 2021 Jun;40(6):1253-1261. doi: 10.1007/s10096-021-04152-2. Epub 2021 Jan 16.
9. Standring S. (Ed.). Gray's Anatomy: The anatomical basis of clinical practice. 42th ed. 2021. Churchill Livingstone
10. McGrath IM, Mortlock S, Montgomery GW. Genetic Regulation of Physiological Reproductive Lifespan and Female Fertility. Int J Mol Sci. 2021 Mar 4;22(5):2556. doi: 10.3390/ijms22052556.
11. Zhu D, Montagne A, Zhao Z. Alzheimer's pathogenic mechanisms and underlying sex difference. Cell Mol Life Sci. 2021 Jun;78(11):4907-4920. doi: 10.1007/s00018-021-03830-w. Epub 2021 Apr 12.
12. Romeikienė KE, Bartkevičienė D. Pelvic-Floor Dysfunction Prevention in Prepartum and Postpartum Periods. Medicina (Kaunas). 2021 Apr 16;57(4):387. doi: 10.3390/medicina57040387.

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Dalyką koordinuojantis dėstytojas: Diana Ramašauskaitė (prof. dr.).
2. Žana Bumbulienė (prof. dr.).
3. Daiva Bartkevičienė (doc. dr.).
4. Mindaugas Šilkūnas (doc. dr.).

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje: 2022 m. rugsėjo 29 d.

Tarybos pirmininkė: prof. Janina Tutkuviene